

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Strateške smjernice za održiviju i konkurentniju akvakulturu u EU-u za razdoblje od 2021. do 2030.

(COM(2021) 236 final)

(2021/C 517/16)

Izvjestitelj: **Anastasis YIAPANIS**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 31.5.2021.
Pravna osnova:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	9.9.2021.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	22.9.2021.
Plenarno zasjedanje br.:	563
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	233/2/6

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO podupire napore Europske komisije i inicijative koje je pokrenula kako bi pomogla tom sektoru da raste i postane održiviji. Unatoč tome, sektor akvakulture u EU-u ne ostvaruje svoj istinski potencijal rasta. EGSO izražava zabrinutost zbog činjenice da je 65 % proizvoda akvakulture koji se konzumiraju u Europi uvezeno ⁽¹⁾.

1.2. Izbor potrošača mijenjao se u smjeru nutricionistički bolje prehrane, a na vrhu su popisa proizvodi od ribe i akvakulture. To predstavlja priliku za velik rast tog sektora, ali i odgovornost u smislu osiguravanja buduće sigurnosti opskrbe hranom u EU-u. Osiguravanje sigurne, zdrave i održive hrane u EU-u trebalo bi biti jedan od glavnih prioriteta.

1.3. Kako bi se povećali proizvodni kapaciteti i profitabilnost sektora potrebni su koordinirani naponi Europske komisije i država članica. Neposredno pojednostavnjenje administrativnih postupaka treba nadopuniti visokim ekološkim standardima kako bi se očuvali ekosustavi i biološka raznolikost te poboljšala kvaliteta vode. EGSO pozdravlja prijedlog Komisije o uvođenju izdavanja povlastica za akvakulturu na jednom mjestu u svim državama članicama.

1.4. EGSO smatra da treba pronaći pravu ravnotežu između očuvanja biološke raznolikosti Zemlje i zadovoljavanja neophodnih potreba za hranom, uzimajući u obzir utjecaj na društvo, zdrav način života i zaštitu okoliša. Morske i kopnene vode treba čuvati i štiti, a istodobno promicati održive aktivnosti akvakulture kojima će se osigurati potrebna hrana za stanovništvo EU-a.

1.5. Dostupnost prostora značajna je zapreka razvoju tog sektora. EGSO smatra da objekte akvakulture treba dalje razvijati, posebno u obalnim i ruralnim područjima u cijeloj Uniji, na mjestima koja nisu prikladna za ostale gospodarske djelatnosti. EGSO poziva države članice da pokrenu koordinirane projekte prostornog planiranja, uključujući one koji se odnose na planiranje na razini morskog bazena, obnovu napuštenih objekata akvakulture i sustave za analizu velikih podataka.

1.6. EGSO vjeruje da će uključivanje socijalnih partnera i relevantnih organizacija civilnog društva u buduću razvojnu strategiju sektora stvoriti dodanu vrijednost za Uniju. Oni mogu pružiti i stručnost na visokoj razini i izvrsne komunikacijske mogućnosti.

⁽¹⁾ https://www.eumofa.eu/documents/20178/415635/EN_The+EU+fish+market_2020.pdf

1.7. EGSO smatra da odnos između dionika u lancu vrijednosti mora biti etičan. MSP-ove i novoosnovana poduzeća treba u potpunosti poduprijeti u rastu, pružanju visokokvalitetnih radnih mjesta i stvaranju novih održivih gospodarskih modela, a javno-privatna partnerstva trebala bi imati koristi od instrumenata financiranja za pokrivanje dugoročnih obveza.

1.8. Programi obrazovanja i stručnog osposobljavanja mogu pomoći u zadovoljavanju potreba sektora za visokokvalificiranom radnom snagom. S tim u vezi, pozivi na podnošenje prijedloga za sektor akvakulture mogu se financirati sredstvima iz Europskog socijalnog fonda.

1.9. Zahtjevi u pogledu označivanja imaju vrlo važnu ulogu u informiranju potrošača o kvaliteti proizvoda akvakulture. Europski građani i građanke trebali bi dobivati pouzdane informacije, posebice o proizvodima koji dolaze iz zemalja s malim ili nikakvim zakonodavnim okvirima. Zahtjeve u pogledu sljedivosti trebalo bi pratiti unatrag, sve do mrijestilišta, i to za sve proizvode na unutarnjem tržištu. Konačni cilj trebali bi biti apsolutno ravnopravni uvjeti na jedinstvenom tržištu.

1.10. Komunikacija o naporima i napretku koje sektor ostvaruje kako bi postigao rezultate u području klime i okoliša od presudne je važnosti kako bi se osiguralo društveno prihvaćanje i potrošači upoznali s naporima koji se ulažu. Sustavi gospodarenja otpadom odmah su potrebni sektoru, koji ima velik potencijal smanjenja svog utjecaja na okoliš. U nastojanju da se smanje potrošnja energije i emisije ugljika, sektor ima i značajan potencijal za prihvaćanje kružnosti i obnovljivih vodnih resursa.

1.11. Potrebna su brza i velika javna i privatna ulaganja, posebno u aktivnosti istraživanja i razvoja. Komisija bi trebala promicati sve relevantne dostupne mogućnosti financiranja sredstvima EU-a i partnerstava putem mreža socijalnih partnera i organizacija civilnog društva, s konačnim ciljem dopiranja do svih proizvođača, posebno MSP-ova.

1.12. EGSO cijeni i podržava prijedlog o uspostavi mehanizma EU-a za pomoć u području akvakulture s namjenskom mrežnom platformom te smatra da je na europskoj razini hitno potrebna strategija rasta akvakulture kojom bi se povećao potencijal tog sektora.

2. Osnovne informacije

2.1. Prema Organizaciji Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu (FAO) „svjetska bi se populacija mogla povećati za više od dvije milijarde ljudi u odnosu na današnju razinu i dosegnuti 9,15 milijardi do 2050. godine. Prihodi će rasti još brže. Kako bi se zadovoljila povećana potražnja, FAO predviđa da će globalna poljoprivredna proizvodnja 2050. biti 60 posto veća nego 2005. godine”⁽²⁾. Sektor akvakulture može rasti i zadovoljiti velik dio te potražnje te smanjiti dio pritiska pod kojim se našao poljoprivredni sektor.

2.2. Akvakulturnom proizvodnjom dominiraju zemlje iz Azije, čiji udio u posljednja dva desetljeća iznosi 89 %⁽³⁾. Akvakulturna proizvodnja u EU-u varira od tradicionalnih spremnika i laguna do upotrebe kaveza i spremnika na otvorenom moru ili recirkulacijskih sustava. U tom je sektoru izravno zaposleno preko 74 000 ljudi u više od 12 000 poduzeća⁽⁴⁾.

2.3. EU je nakon Kine najveći trgovac proizvodima ribarstva i akvakulture u svijetu. Kao neto uvoznik, EU je 2019. imao deficit trgovinske bilance u iznosu od 21 milijarde EUR. Prema najnovijim podacima, akvakulturna proizvodnja u EU-u predstavlja samo 1,15 % ukupne svjetske proizvodnje⁽⁵⁾. Prema studiji Eurobarometra iz 2017.⁽⁶⁾ velika većina stanovnika EU-a konzumira morske prehrambene proizvode barem jednom mjesečno, a najčešće ih konzumiraju stariji potrošači.

2.4. Komunikacija Europske komisije o strateškim smjernicama za održiviju i konkurentniju akvakulturu u EU-u⁽⁷⁾ vrlo je opsežna analiza trenutačne situacije u sektoru akvakulture i u njoj su predstavljeni mnogi valjani načini djelovanja za postizanje održivijeg i konkurentnijeg sektora. EU se jasno obvezao na daljnje ostvarivanje europskog zelenog plana i ciljeva strategije „od polja do stola”.

⁽²⁾ http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/esag/docs/AT2050_revision_summary.pdf

⁽³⁾ Stručna radna skupina za gospodarsko izvješće za sektor akvakulture EU-a.

⁽⁴⁾ https://stecf.jrc.ec.europa.eu/reports/economic/-/asset_publisher/d71e/document/id/2871698

⁽⁵⁾ https://www.eumofa.eu/documents/20178/415635/EN_The+EU+fish+market_2020.pdf

⁽⁶⁾ Posebni Eurobarometar 450: Potrošačke navike EU-a u pogledu proizvoda ribarstva i akvakulture.

⁽⁷⁾ Strateške smjernice za održivi razvoj akvakulture EU-a.

3. Opće napomene

3.1. Riba i drugi proizvodi akvakulture imaju visoku hranjivu vrijednost i preporučuju se za održavanje dobrog zdravlja. Potrošači su povećali svoju potražnju i očekivanja u pogledu visokokvalitetnih održivih proizvoda koji omogućavaju zdravu prehranu. Izvršna kvaliteta hrane akvatičnog podrijetla iz EU-a i dalje je glavna konkurentna prednost. Međutim, taj sektor ne ostvaruje svoj stvarni potencijal rasta i smanjuje se u smislu udjela u globalnoj proizvodnji, u usporedbi s drugim dijelovima svijeta.

3.2. EGSO smatra da bi sektor akvakulture EU-a trebao pružati mnogo više proizvoda kako bi zadovoljio potražnju na unutarnjem tržištu. Još je uvijek teško vjerovati da je 65 % proizvoda akvakulture koji se konzumiraju u Europi uvezano. Kako sada stvari stoje, Europska unija ugrožava svoju buduću sigurnost opskrbe hranom. EGSO je već naglasio da „neravnoteža u bilanci vanjske trgovine proizvodima mora i drugih voda nije prihvatljiva, kako s gospodarskog stajališta zbog trgovinskog deficita koji podrazumijeva tako ni sa socijalnog stajališta zbog neiskorištenih prilika za otvaranje radnih mjesta”⁽⁸⁾. EGSO je vrlo razočaran zbog toga što je pet godina kasnije stanje isto i što nisu postignuti očekivani rezultati.

3.3. Kontinentalna akvakultura ima izvanredan potencijal rasta. Uzgoj u ribnjacima zasigurno je najprihvatljiviji oblik slatkovodne akvakulture, ali je njegova produktivnost niska. Međutim, EU ima dovoljno praktičnog iskustva za upravljanje ribnjacima i intenzivnom poljoprivredom na potpuno klimatski i okolišno prihvatljiv način, vodeći se pritom načelima kružnog gospodarstva. Potrebno je osigurati potpuno uključivanje klimatski prihvatljivih tehnologija u taksonomiju zelenih ulaganja s ciljem osiguravanja neometanog financiranja. Konačno, razvoj prerade hrane vertikalno i horizontalno, uključujući nove vrste, dragocjen je za povećanje dodane vrijednosti, prihvaćanje od strane potrošača, zapošljavanje i recirkulaciju hrane i otpada.

3.4. Povećana potražnja za hranom u narednim se godinama mora zadovoljiti s pomoću održivih projekata kojima se pruža visokokvalitetna hrana, ali i štiti okoliš. EU je predvodnik u provedbi ciljeva održivog razvoja i EGSO smatra da je to ispravan put. Sektor akvakulture izuzetno je važan za postizanje UN-ovih ciljeva održivog razvoja, posebno cilja održivog razvoja br. 2 (Iskorijeniti glad, postići sigurnost u opskrbi hranom i poboljšanu ishranu te promicati održivu poljoprivredu), cilja br. 12 (Osigurati održive obrasce potrošnje i proizvodnje) i cilja br. 15 (Zaštititi, obnoviti i promicati održivo korištenje kopnenih ekosustava).

3.5. EGSO smatra da postoji velik potencijal da sektor prihvati kružnost i obnovljive akvatične resurse, uz nastojanje da smanji potrošnju energije i emisije ugljika. Komunikacija o naporima i napretku koje sektor ostvaruje kako bi poboljšao rezultate u području klime i okoliša od presudne je važnosti kako bi se osiguralo društveno prihvaćanje za daljnji rast sektora i potražnju potrošača.

3.6. Očekivanja potrošača mijenjaju se ka tome da oni žele nutricionistički bolju prehranu, a među najtraženijima su riba i proizvodi akvakulture⁽⁹⁾. S druge strane, ekološki otisak i visoki troškovi povezani s proizvodnjom hrane su znatni. Jasno je da se „uobičajeno poslovanje” ne može smatrati održivim i da bi trebalo razvijati nove gospodarske modele.

3.7. Prema tom izvješću „postoji samo jedan način da se dobije znatno više hrane i biomase iz oceana: ubiranjem morskih plodova koji su u prosjeku s niže trofičke razine u odnosu na postojeću. Čini se da je marikultura najbliža tom cilju”. To bi zapravo pretpostavljalo novi poslovni model usmjeren na ubiranje vrsta koje se danas uopće ne iskorištavaju ili se to čini samo u ograničenoj mjeri.

3.8. Mekušci i alge imaju važnu ulogu jer su na dnu prehrambenog lanca i svoje hranjive tvari izravno izvlače iz vode. Iako se alge uzgajaju i jedu u velikom obimu u mnogim azijskim zemljama, u EU-u se mogu smatrati novim proizvodom i samo ih se nekoliko uspješno uzgaja. Premda nisu bogate kalorijama, alge su bogate vlaknima koja imaju raznovrsne koristi za zdravlje. EGSO pozdravlja namjeru Europske komisije da pripremi posebnu inicijativu za poticanje potrošnje algi.

3.9. EGSO smatra da se konkurentnost tog sektora može znatno poboljšati i da se uz to mogu stvoriti visokokvalitetna radna mjesta u obalnim i ruralnim područjima u cijeloj Uniji jer su to mjesta na kojima je razvoj drugih gospodarskih djelatnosti prilično težak. EGSO smatra da su razvijanje budućih socijalnih standarda, osiguravanje dostojnih radnih uvjeta i uklanjanje neprihvatljivih praksi izuzetno važni za sposobnost stvaranja radnih mjesta, ali i za opskrbe lance. Za osiguravanje sigurnosti opskrbe hranom mora postojati ravnoteža između tri aspekta održivog razvoja: okolišnog, društvenog i gospodarskog.

⁽⁸⁾ Mišljenje EGSO-a „Uklanjanje prepreka održivoj akvakulturi u Europi” (SL C 34, 2.2.2017., str. 73.).

⁽⁹⁾ Znanstveni savjeti europskih akademija za politike – Hrana iz oceana.

4. Posebne napomene

4.1. Budući da je upravljanje akvakulturom u podijeljenoj nadležnosti Europske komisije i država članica, potrebni su koordinirani naponi kako bi se poboljšala održivost i profitabilnost sektora. To uključuje pojednostavnjenje administrativnih postupaka i potpunu suradnju Komisije i nacionalnih i regionalnih javnih uprava. Smanjenje nepotrebnog i dugotrajnog administrativnog opterećenja unutar sektora mora biti dopunjeno visokim ekološkim standardima kako bi se očuvali ekosustavi i biološka raznolikost te poboljšala kvaliteta vode.

4.2. EGSO je već istaknuo da „glavni razlog sporosti administrativnih postupaka za bavljenje akvakulturom i nedostupnosti lokacija leži u složenoj provedbi propisa o zaštiti okoliša Europske unije, posebno Okvirne direktive o vodama, Okvirne direktive o pomorskoj strategiji te direktiva o mreži Natura 2000., koje provode tijela javne uprave država članica i njihovih regija. Ta situacija vodi postavljanju zahtjeva akvakulturnim poduzećima koji su ekonomski preskupi a, paradoksalno, ne osiguravaju veću zaštitu okoliša.”⁽¹⁰⁾.

4.3. EGSO pozdravlja prijedlog Komisije o uvođenju izdavanja povlastica za akvakulturu na jednom mjestu u svim državama članicama. To bi značajno skratilo postojeći, nevjerojatno dugotrajan postupak odobravanja.

4.4. Osiguravanje primjerenog privatnog i javnog financiranja za inicijative održive akvakulture izuzetno je važno. EGSO smatra da bi Komisija trebala promicati sva relevantna dostupna financiranja sredstvima EU-a preko mreža socijalnih partnera i organizacija civilnog društva, s konačnim ciljem dopiranja do svih proizvođača, posebno MSP-ova. Novoosnovanim poduzećima treba pružiti punu potporu za rast i pružanje visokokvalitetnih radnih mjesta, dok bi javno-privatnim partnerstvima trebalo davati potporu instrumentima financiranja koji pokrivaju dugoročne obveze. EGSO isto tako smatra da odnos među proizvođačima, trgovcima na malo i ostalim dionicima u svim fazama prerade, rukovanja i distribucije mora biti etičan kako bi se malim proizvođačima osigurao pristup tržištu i uklonile nepoštenne prakse.

4.5. Sektoru koji želi rasti i koji može pružiti zdravu i održivu hranu potrebno je brzo i veliko ulaganje u istraživanje i razvoj. EU mora osmisliti strategiju rasta akvakulture kojom će se ojačati njezin potencijal. Podizanje svijesti među proizvođačima o dostupnim mogućnostima financiranja sredstvima EU-a izuzetno je važno u sektoru kojim dominiraju MSP-ovi.

4.6. EGSO smatra da unutarnje tržište može apsorbirati proizvodni kapacitet barem tri puta veći od postojećega. Osiguravanje sigurne, zdrave i održive hrane u EU-u trebao bi biti jedan od glavnih prioriteta. Nadalje, novim pristupom održivoj akvakulturi trebalo bi uzeti u obzir utjecaj Brexita jer je izlazak Ujedinjene Kraljevine iz EU-a znatno utjecao na europski sektor akvakulture.

4.7. EGSO poziva Europsku komisiju da se pobrine za to da se za uvozne proizvode poštuju isti zahtjevi i standardi kao i oni koji se primjenjuju na lokalne proizvođače. EGSO je već zatražio sljedeće: „javne vlasti bi za uvozne proizvode također trebale zahtijevati ista sigurnosna jamstva obvezna za europske proizvode, sa sveobuhvatnom sljedivosti politike „od mora do stola”⁽¹¹⁾. Sljedivost bi trebalo pratiti unatrag, sve do mrijestilišta, i to za sve proizvode na unutarnjem tržištu. Od ključne je važnosti osigurati ravnopravne uvjete za europske proizvođače te kvalitetne i sigurne proizvode za potrošače.

4.8. Zahtjevi u pogledu označivanja imaju vrlo važnu ulogu u informiranju europskih potrošača o kvaliteti proizvoda održive akvakulture. Zakonodavstvo EU-a pruža pravni okvir kojim se osiguravaju ravnopravni uvjeti, ali on se ne poštuje uvijek ili u potpunosti. Potrebne su intenzivnije aktivnosti kontrole kvalitete i označivanja kako bi se zaštitili potrošači i zakonito poslovanje te pružile pouzdane informacije, posebice o proizvodima koji dolaze iz zemalja s malim ili nikakvim zakonodavnim okvirom.

4.9. EGSO smatra da bi konačni cilj Komisije i država članica trebali biti apsolutno ravnopravni uvjeti na unutarnjem tržištu. To se može postići samo osiguravanjem potpune usklađenosti sa standardima EU-a za sve proizvode koji se prodaju na unutarnjem tržištu, neovisno o tome jesu li proizvedeni lokalno ili su uvezeni. EGSO zahtijeva da proizvodi budu potpuno sljedivi i u skladu sa standardima zaštite okoliša i kvalitete. EGSO smatra da su sljedivost proizvoda akvakulture i transparentnost na razini opskrbnog lanca vrlo važni, posebno za vrste koje su u opasnosti.

⁽¹⁰⁾ Mišljenje EGSO-a „Uklanjanje prepreka održivoj akvakulturi u Europi” (SL C 34, 2.2.2017., str. 73.).

⁽¹¹⁾ Mišljenje EGSO-a „Strateške smjernice za održiv razvoj akvakulture EU-a” (SL C 67, 6.3.2014., str. 150.).

4.10. Na MSP-ove nerazmjerno utječu birokracija i visoki administrativni troškovi povezani s osnivanjem poduzeća i poslovanjem u akvakulturi. Budući da sektorom dominiraju MSP-ovi i mala obiteljska poduzeća, EGSO poziva na to da se u svim državama članicama uspostave jedinstveni informativni centri. Oni bi trebali biti u potpunosti digitalizirani i pružati ažurirane informacije proizvođačima, investitorima i potrošačima u stvarnom vremenu. Nadalje, EGSO smatra da bi trebalo osnovati više organizacija proizvođača jer su one izuzetno važne za konkurentnost sektora, posebice MSP-ova. EGSO smatra da je potrebna i namjenska platforma kojom će se podupirati nastavak poslovanja i preuzimanje poduzeća.

4.11. EGSO poziva na uspostavu posebnog okvira za poticaje radi pružanja potpore sektoru i njegovo usmjeravanje prema održivosti. EGSO preporučuje da se na temelju cilja održivog razvoja br. 14 odmah razvije sustav poticaja koji se temelji na održivosti. Porezni poticaji za održivu akvakulturnu proizvodnju još su jedno rješenje na koje treba obratiti pozornost.

4.12. Dostupnost prostora također je izazov u sektoru akvakulture jer se taj sektor često natječe s drugim gospodarskim granama kao što su brodogradilišta, obnovljivi izvori energije, rekreacijske aktivnosti, ekstrakcija resursa itd. Države članice trebale bi pokrenuti koordinirane projekte prostornog planiranja, uključujući one koji se odnose na planiranje na razini morskog bazena, obnovu napuštenih objekata akvakulture i sustave za analizu velikih podataka.

4.13. Prikupljanje i ocjena podataka mogu imati važnu ulogu u razvoju tog sektora, a EGSO u tom pogledu poziva na to da se mjere donesu što prije. Rezultati će ovisiti o stavljanju potrebnih financijskih sredstava na raspolaganje i izravnom sudjelovanju javnih vlasti i privatnih subjekata. Nadalje, omogućavanje prijenosa najboljih praksi s lokalnih akcijskih grupa (LAG) na lokalne akcijske grupe u ribarstvu (FLAG) i povećanje sredstava za FLAG-ove poboljšat će kapacitet malih proizvođača.

4.14. Programi obrazovanja i stručnog osposobljavanja mogu pomoći u zadovoljavanju potreba sektora akvakulture, a ujedno podizati svijest mlade generacije o radnim mogućnostima i karijerama u tom sektoru. EGSO poziva i na cjeloživotne obrazovne tečajeve o održivim praksama u akvakulturi. S tim u vezi, pozivi za podnošenje prijedloga mogu se financirati sredstvima iz Europskog socijalnog fonda te biti posebno namijenjeni za sektor akvakulture.

4.15. Sustavi gospodarenja otpadom, uz kontrolu kvalitete te norme o zdravlju i sigurnosti hrane, odmah su potrebni tom sektoru, koji ima velik potencijal za smanjenje svog utjecaja na okoliš. To bi bilo posebno važno za buduću održivost sektora.

4.16. Mjere koje će se poduzimati kao potpora sektoru akvakulture u sljedećih pet godina od presudne su važnosti za budućnost tog sektora i imat će ključnu ulogu u određivanju stupnja ovisnosti o uvozu. EGSO vjeruje da je uključivanje socijalnih partnera i organizacija civilnog društva u procese izrade i provedbe izuzetno važno i da će to stvoriti dodanu vrijednost za Uniju kroz jačanje održive produktivnosti i konkurentnosti sektora.

4.17. EGSO smatra da morske i kopnene vode treba čuvati i štititi, a istodobno promicati održive aktivnosti akvakulture kojima će se osigurati potrebna hrana za stanovništvo EU-a. Treba pronaći pravu ravnotežu između očuvanja biološke raznolikosti Zemlje i zadovoljavanja neophodnih potreba za hranom, uzimajući u obzir utjecaje na društvo, zdrav način života i zaštitu okoliša. Voda, hranjive tvari, lokacija uzgajališta i energija ubrajaju se među najvažnije aspekte kojima se utvrđuje ekološka održivost akvakulturnih uzgajališta.

4.18. Konačno, EGSO cijeni sve napore Europske komisije i inicijative koje je pokrenula kako bi pomogla tom sektoru da raste i postane održiviji. Prijedlog za stvaranje mehanizma EU-a za pomoć u području akvakulture s namjenskom mrežnom platformom izuzetno je važan za proizvođače. Osim toga, potrebno je poboljšati razmjenu najboljih praksi među državama članicama.

Bruxelles, 22. rujna 2021.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG